

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ
 ሓጎስ ወልዱ
 ተሻገር ገ/ሥላሴ
 ብርሃኑ አመነው
 አልማው ወሌ

አመልካች ፡- ሲ.ኤ.ኤስ - ኮንሰልቲንግ ኢንጂነርስ ሳልዝጊተር ጂ.ኤም.ቢ.ኤች ጠበቃ ፍቃዱ ሞላ ቀረቡ

ተጠሪ ፡- አቶ ካሳሁን ተወልደብርሃን ጠበቃ ፈቃዱ አስፋው ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ አዋጅ ቁጥር 377/96"ን" መሠረት ያደረገ ሲሆን ክርክር የተጀመረው በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ነው። ክርክሩ ሲጀመር ከሳሽ የነበሩት የአሁኑ ተጠሪ ሲሆን የአሁኑ አመልካች ደግሞ ተከሳሽ ነበር። የስር ከሳሽ ክስ ይዘት ሲታይም ከአመልካች ድርጅት ጋር የመሰረቱት የቅጥር ውል ከሕግ ውጪ የተቋረጠባቸው መሆኑን ገልፀው የተለያዩ ክፍያዎች እንዲከፍሏቸው ይወስንላቸው ዘንድ ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው። የአሁኑ አመልካች ለክሱ በሰጠው መልስም፣ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያና የፍሬ ነገር ክርክር አቅርቧል። አመልካቹ የስራ መሪ መሆናቸውንና የግራ ቀኙ ስምምነት ጉዳዩ በጀርመን ሕግ እንደሚዳኝ የሚገልጽ መሆኑን በመጥቀስ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ጉዳዩን ለማየት የስራ ነገር ዳኝነት ስልጣን የሌለው መሆኑን በመግለጽ ክሱ ውድቅ ሲሆን ይገባል ሲል በመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያነት ተከራክሯል። ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ተጠሪ የስራ መሪ ስለመሆናቸው አልተረጋገጠም ብሎ ከደመደመ በኋላ በቅጥር ስምምነቱ ላይ ጉዳዩ በጀርመን ሕግ እንደሚታይ መስማማታቸውን ገልጾና የግለሰብ የአለም አቀፍ ሕግ የሚያስነሳ በመሆኑ በአዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 11/2/ሀ/ መሠረት ጉዳዩን የማየት ስልጣን የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው ሲል ክሱን ዘግቶታል። በዚህ ውሳኔ ተጠሪ ባለመስማማት ይግባኝን ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲያቀርቡ አመልካችም ተጠሪ የስራ መሪ አይደሉም ተብሎ የተሰጠው ብይን ላይ መስቀለኛ ይግባኝ አቅርቦ ግራ ቀኙ ከተከራከሩ በኋላ ተጠሪ ጉዳዩን የማየት ስልጣን የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት መሆኑን፣ ተጠሪ የስራ መሪ ስለመሆናቸው ግን አለመረጋገጡን ገልጾ የስር ፍ/ቤት በዋናው ጉዳይ ላይ ግራ ቀኙን አከራክሮ ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 341 መሠረት ተመልሶለታል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው።

የአመልካች ጠበቃ መጋቢት 14 ቀን 2002ዓ.ም በዓፋት የሰበር ማመልከቻ በበታች ፍ/ቤቶች ውሳኔ ላይ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ተፈጽሟል የሚሉበትን ምክንያት ዘርዘረው አቅርቦዋል። ይዘቱም ባጭሩ ጉዳዩ የግለሰብ ዓለም አቀፍ ሕግ የሚያስነሳ ስለሆነ ከፍተኛ ፍ/ቤት ተመልክቶ ብይን ይስጥበት ተብሎ በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ትዕዛዝ ተሰጥቶ ይኸው ትዕዛዝ በይግባኝ መሻሩ ያላግባብ መሆኑን ማስረጃ ሳይሰጣ ተጠሪ የስራ መሪ አይደሉም ተብሎ መወሰኑም ተገቢነት የሌለው መሆኑን በመዘርዘር ውሳኔው ሊታረም ይገባል በማለት መከራከራቸውን የሚያሳይ ነው። አቤቱታቸውም ተመርምሮ ክስን የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ማየት አለበት ተብሎ መወሰኑ ባግባቡ መሆን ያለመሆኑን ለመመርመር ሲባል ለሰበር ችሎቱ እንዲቀርብ ተደርጓል የተጠሪ ጠበቃ ቀርበው መስከረም 21 ቀን 2003ዓ.ም በተፃፈ አራት ገጽ ማመልከቻ መልሳቸውን ሰጥተዋል። የአመልካች ጠበቃ በበኩላቸው ጥቅምት 15 ቀን 2003ዓ.ም የመልስ መልሳቸውን ሰጥተዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መሻሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ጉዳዩን በሚከተለው መልኩ መርምሮታል። እንደመረመረውም የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ጉዳዩ የሚገዛው ግራ ቀኙ ባደረጉት ስምምነት መሠረት ሳይሆን በአዋጅ ቁጥር 377/96 መሠረት ነው ብሎ ጉዳዩን የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣን እንዲመለከተው መመለሱ ተገቢ ነው ወይስ አይደለም? የሚለው ነጥብ ምላሽ የሚያስፈልገው ሆኖ አግኝቶታል።

ክርክር ሒደት መገንዘብ የተቻለው ግራ ቀኙ መስከረም 20 ቀን 2001ዓ.ም ባደረጉት ስምምነት መሠረት በመካከላቸው የሚነሳው አለመግባባት በጀርመን ሕግ የሚታይ መሆኑን መስማማታቸውን፣ በመካከላቸው የነበረው ግንኙነትም የአሰሪና ሰራተኛ ግንኙነት መሆኑን፣ ተጠሪ ኢትዮጵያዊ ሆነው የሚኖሩትና ስራውን ለመስራት ግዴታ የገቡት በኢትዮጵያ ውስጥ መሆኑን፣ አመልካች የውጪ ድርጅት ሆኖ የተመዘገበውና ስራውን የሚሰራው በኢትዮጵያ ውስጥ መሆኑን ነው።

በመሰረቱ በአዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 11/2/ሀ/ ስር የግለሰብ ዓለም አቀፍ ሕግ (Private International Law) የሚመለከቱ ጉዳዮች በሚኖሩ ጊዜ የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የፍትሐብሔር የዳኝነት ስልጣን እንደሚኖረው ተደንግጓል። አዋጁ ይህን ድንጋጌ ሲያስቀምጥ የራሱ የሆነ ምክንያት አለው ተብሎ ይታሰባል። በዚህም መሠረት ሕግ አውጪው ይህንን ድንጋጌ ያስቀመጠው አንድም ወደ ፊት በስራ ላይ የሚውለውን የአገሪቱን የግለሰብ ዓለም አቀፍ ሕግ በሕግ አውጪው አካል ፀድቆ በስራ ላይ ሲውል በዚህ ረገድ የሚነሱ የህግ ክርክሮች የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመጀመሪያ ደረጃ የዳኝነት ስልጣን አይቶ እንዲወሰን ወይም አሁን ባለው ሁኔታ በኢትዮጵያ ፍ/ቤቶች ለዳኝነት በቀረበ አንድ ጉዳይ ላይ ከተከራካሪ ወገኖች አንዱ የኢትዮጵያ ሕግ ከአመልካቹ አገር ሕግ ወይም ከሌላ አገር ሕግ ጋር ይጋጫል ወይም ይቃረናል በማለት በኢትዮጵያ ሕግ እንዳይዳኝ ወይም በራሱ ወይም በሌላ አገር ሕግ ጉዳይ እንዲታይና እንዲወሰንለት ሲያመለክት ነው። በሌላ አገላለጽ ለዳኝነት የቀረበው ጉዳይ በባህርይው ከአንድ በላይ የሆኑ የሕግ ስርዓቶችን ለጉዳዩ አወሳሰን የሚጋብዝና የየትኛው ሥርዓት ሕግ ተመራጭ ሊሆን ይገባል የሚለው ክርክር ሲነሳ የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመጀመሪያ ደረጃ የፍትሐብሔር የዳኝነት ስልጣን አይቶ እንዲወሰን ከመደረጉ ውጪ በማናቸውም ሁኔታ ተከራካሪዎች የአገሪቱን ሕግ በሚፃረር መልኩ ስምምነት አድርገው ሲገኙ ሁሉ ተከራካሪ ወገን ክርክር ስላነሳ ብቻ የግለሰብ አለም አቀፍ ሕግ ጥያቄ የሚያስነሳ ነው ሲባል የሚችልበት ሕጋዊ ምክንያት አይኖርም። ከዚህ አንጻር ግራ ቀኙ አደረጉ

የተባሉትን ስምምነት ስንመለከት የኢትዮጵያ አሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ሕግ ተፈጻሚነት እንዳይኖረው የሚያደርግ መሆኑ ሲታይ ስምምነቱ ተቀባይነት አለው ሊባል የሚችልበት ሕጋዊ ምክንያት አለመኖሩን ከአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ ዓላማ እና መንግስት አዋጅ ላይ ካለው ጠቅላላ ፍላጎት አንጻር የምንገነዘበው ጉዳይ ነው። የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ የመንግስትም ፍላጎት የሚንፀባረቅበት ሕግ ሲሆን ይህን አዋጅ የሚመለከቱ ስምምነቶች ሕጋዊ እና የሕዝብን ጥቅም የማይሻረሩ መሆን ይገባቸዋል። የሚኒስትሮች ምክር ቤት በደንብ ካልወሰነ በስተቀር አዋጅ ቁጥር 377/96 የውጪ አገር ድርጅት ሆኖ በኢትዮጵያ ተመዝግቦ በሚሰራ ድርጅት ላይ ተፈጻሚነት ያለው ስለመሆኑ ከአዋጁ ድንጋጌ 3/3/ለ/ ይዘት የምንገነዘበው ነጥብ ነው። በዚህ ረገድ የወጣ ደንብ የለም። እንዲህ ከሆነ አዋጅ ቁጥር 377/96 ለጉዳዩ ተፈጻሚነት ያለው በመሆኑ ጉዳዩ የግለሰብ አለም አቀፍ ሕግ ጥያቄን ስምምነቱን መሠረት አድርጎ ያስነሳል ሊባል የሚችልበት ምክንያት የለም። በመሆኑም የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት ለጉዳዩ አዋጅ ቁጥር 377/96 ተፈጻሚነት እንዳለው በመግለጽ ጉዳዩን ለፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት መመለሱ ምንም የሕግ ስህተት የሌለበት ሆኖ አግኝተናል። ተጠሪ የስራ መሪ ናቸው ወይስ አይደሉም የሚለው ነጥብ በሰበር ችሎት እንዲታይ በጭብጥነት ያልተያዘ በመሆኑና ከአመልካች የመልስ መልስ ክርክር ላይም ያልተነሳ በመሆኑ መመልከቱ ተገቢ ሆኖ አላገኘነውም። በዚህም መሠረት ተከታዩን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

- 1/ የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁጥር 82430 የካቲት 8 ቀን 2002ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348/1/ መሠረት ፀንቷል።
- 2/ ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የዳኝነት ስልጣን ተመልክቶ የመወሰን ስልጣን ያለው የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ነው ብለናል።
- 3/ ለክርክር የወጣን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ሶ/በ